

Hang die klok nog maar even terug

Erfenis Een nalatenschap afhandelen is een serieuze aangelegenheid. Wat moet je doen en wat mag je niet? „Mensen beginnen vaak de dag na de uitvaart het huis leeg te halen. Niét doen.”

Door onze medewerker
Friederike de Raat

Het gebeurt regelmatig: na de uitvaart van hun moeder gaan de kinderen uit eten. Even afleiding na een slopende tijd. De rekening wordt betaald met moeders pinpas, waarover een van de kinderen de beschikking heeft sinds zij niet meer zo goed met geld kon omgaan. Het gebruik van de pas voor dit doel lijkt logisch en onschuldig, maar is het niet. „Door die pas te gebruiken, gedraag je je alsof je al erfgenaam bent”, zegt notaris André Bosscher van Notariaat Kuhlmann in Groningent. „De uitvaart mag wel van de rekening van de overledenen worden betaald, maar verder niets. Zolang je niet weet wat er in het testament staat en of er schulden zijn, dien je overal van af te blijven. Je kunt wel ontferd zijn. Of er blijken schulden te zijn, waardoor je besluit de erfenis niet te aanvaarden.”

Bij de afhandeling van nalatenschappen worden veel fouten gemaakt. Uit onwetendheid. „Vaak weet men niet waar te beginnen”, weet Monique Janssen uit ervaring. Als nalatenschapsmakelaar handelt zij tal van zaken rond nalatenschappen af voor nabestaanden die ver weg wonen, geen tijd hebben of ruzie hebben met andere nabestaanden. „Mensen beginnen de dag na de uitvaart vaak met het leeghalen van het huis en de verdeling van de spullen, maar dat is niet verstandig. Eerst moet je officieel weten of je erfgenaam bent.” En bij een huurhuis? Of een bejaardenwoning die binnen een week leeg moet zijn? „Dan moet je de spullen opslaan.”

Geen adders onder het gras zien

Het eerste wat de nabestaanden moeten doen, is met de akte van overlijden naar de notaris gaan om een verklaring van erfrecht op te vragen, zegt André Bosscher. De notaris zoekt uit of er een testament is en wie de erfgenamen zijn. En of er misschien nog kinderen uit een vorige relatie zijn. Monique Janssen: „Staat in het testament dat 'mijn kinderen' de erfgenamen zijn, dan telt het kind uit de vorige relatie gewoon mee als erfgenaam. Het opsporen van dit kind kan de afwikkeling enorm vertragen. Soms moet de rechter eraan te pas komen om te beslissen dat toch met de verdeling kan worden begonnen.”

Die verdeling is de taak van de executeur - een familielid of een buitenstaander, zoals de notaris of nalatenschapsmakelaar - die een volmacht krijgt om te handelen. Pas op dat moment krijgen de erfgenamen toegang tot de rekening van moeder, de staartklok van opa en de rest van de boedel, tenzij uit het testament blijkt dat ze ontferd zijn en alles is vermaakt aan een goed doel.

Een van de belangrijkste stappen in de afwikkeling van een nalatenschap is het besluit van een nabestaande of en hoe hij de erfenis wil aanvaarden. Er zijn drie mogelijkheden. Stel dat er zo veel schulden zijn dat de nabestaande er nooit positief uitspringt. Die kan ervoor kiezen om de erfenis te verwerpen. Het tegenovergestelde komt het vaakst voor: de erfgenaam

kende de overledene heel goed, ziet geen adders onder het gras en kiest voor zuivere aanvaarding. Hij erft dan zijn deel van geld en boedel, maar is ook aansprakelijk voor eventuele schulden die later opduiken.

Ook de Belastingdienst meldt zich

Een tussenweg is de beneficiaire aanvaarding. Dat is een veilige manier om wel geld en goederen te erven, maar niet de schulden. De wet vereist overigens wel dat bij beneficiaire aanvaarding de schulden worden verlicht door de verkoop van waardevolle spullen. De erfgenamen moeten dan een boedelbeschrijving (laten) opstellen en deponeren bij de rechtbank om de schuldeisers te laten zien wat er aan baten aanwezig is om eventueel (een gedeelte van) de schulden te kunnen voldoen.

Ook de Belastingdienst meldt zich. Bosscher: „Wat erfgenamen vaak niet begrijpen, is dat ze al successierechten moeten betalen als ze, na het overlijden van de eerste ouder, nog niets erven. Dat is omdat ze een vordering hebben op de erfenis. De langstlevende moet dit voorschieten.”

De Belastingdienst houdt wel rekening met de situatie. Stel, je hebt een vordering van 50.000 euro op de nalatenschap van je vader, maar je moeder kan, statistisch gezien, nog dertig jaar leven. Dan waardeert de Belastingdienst dat bedrag lager, omdat je moeder de erfenis kan opmaken in die resterende tijd. Bosscher: „Mensen weten vaak niet wat ze moeten opgeven aan de Belastingdienst, zeker niet als er veel bezit is. Ga er maar vanuit dat je alles moet opgeven: de waarde van het huis, van het tweede huis, de boot, kunst, sieraden.” De kosten van de uitvaart zijn overigens aftrekbaar.

Conflict bij een op drie erfenschappen

Na het overlijden van de langstlevende ouder worden de zaken ingewikkelder. Immers, dan moet er vaak een huis worden verkocht, een auto. Bankrekeningen moeten worden opgeheven, aandelen verkocht of verdeeld en de boedel verdeeld. En dan begint vaak de moeilijkste fase, omdat er ruzie ontstaat. „Onlangs heb ik een erfenis uit 2007 afgesloten”, vertelt Monique Janssen. „De erfgenamen hadden ruzie gekregen over de aangestelde gevolmachtigde. De afwikkeling heeft jaren stilgelegen voordat ik daar als nieuwe gevolmachtigde mee verder kon.” Bij één op de drie erfenschappen ontstaat een groter of kleiner conflict, is haar ervaring.

Als iemand nooit heeft gesproken over wensen rond zijn nalatenschap kan dat een lastige situatie opleveren voor de erfgenamen. Janssen: „Uit onderzoek blijkt dat 70 procent van de mensen niet praat over hun overlijden.” Janssen was onlangs betrokken bij een nalatenschap waarbij de kinderen dachten dat ze een klein bedrag zouden erven, maar de overleden ouder in werkelijkheid boven haar stand had geleefd en schulden naliet.

„Zeker in het geval van een oude tante of een broer met wie nauwelijks contact was, hebben nabestaanden vaak geen idee hoe de erfenis eruit zal zien. Op basis van rekeningafschriften en andere administratieve documenten moeten ze dat dan maar zien uit te vinden.”

3 tips bij een erfenis

1

Zoek uit of er een testament is, via de notaris of het Centraal Testamentenregister. Ga nog geen spullen of geld verdelen. Doe je dat wel, dan ben je automatisch erfgenaam en is er geen weg terug. Ook niet als er schulden blijken te zijn. Je hebt drie maanden de tijd om te bepalen of en hoe je een erfenis aanvaardt.

2

Reken je niet te snel rijk: als een huis 2 ton waard is en de hypotheek 180.000 euro bedraagt, blijft er niet automatisch 20.000 euro over. Denk aan de makelaarskosten, de hypotheekrente en een lager uitvallende verkoopprijs. Zo kunnen er zelfs onverwachte schulden ontstaan.

3

Praat met nabestaanden over de erfenis, over je wensen etcetera. Dat maakt het afhandelen van de nalatenschap een stuk makkelijker.